

de ADRIANA POPESCU

Romulus Guga (II)

1980, 29 februarie — *EVUL MEDIU ÎNTIMPLĂTOR*, tragicomedie în două părți, trei interogatorii și un epilog sau Utopie dramatică suficient de reală pentru a fi tragică.

Teatrul Mic din București. Regia Cristian Hadjiculea. Cu Nicolae Iliescu Mitică Popescu, Leopoldina Bălanuță, Carmen Galin, Jean Lorin Florescu, Nicolae Pomoje, Vasile Nițulescu, Nicolae Dinică, Mihai Dinvale.

„*Evul mediu întâmplător* marchează în scrisul lui Romulus Guga începutul unei noi faze de creație caracterizată prin translația de la parabola implicată într-o acțiune de factură realistă. În nivelul ei narativ, la parabola explicită, construită ca o ipoteză dramatică, în care valorifică în mai dese chintesențieri și mai largi generalizări motivele alegorice recurente ale pieselor sale: «incinta», «uniforma», «călătoria» (periplul conștiinței în căutarea adevărului)» (*Constantin Măciucă* — „Parabola uritului și a sublimului” în vol. Romulus Guga — „*Evul mediu întâmplător. Teatru comentat*”, București, Editura Eminescu, 1984, p. 202—206).

„*În plan moral, piesa lui Romulus Guga e un act justițiar, dar în același timp permite spectatorului de astăzi acea răscolire de conștiință, îl face să cunoască acea stare de veghe spirituală prin care să discearnă orice încercare de a reînvia holocaustul trăit de omenire în urmă cu câteva decenii. Piesă-parabolă și piesă-eseu în același timp, Evul mediu întâmplător constituie în peisajul dramaturgiei noastre o binevenită lărgire a modalităților expresive spre zone ce caută să surprindă esența fenomenelor social-politice ale*

veacului nostru”. (Valeriu Râpeanu — „*Contemporanul*”, 11 aprilie 1980).

„*Evul mediu întâmplător amintește prin structura sa dramatică de farsele grotești ale lui Max Frisch (Andorra, mai ales), de «înscenările» din piesele lui Gênet și Peter Weiss, de stări și eroi ale lui Camus și Sartre. Evul mediu întâmplător este alegoria grotescă a terorii și elogiul patetic adus rezistenței pe care omul este dator și i-o poate opune. Moto-ul piesei ar putea fi «Nimeni nu are dreptul să rămână indiferent»...*” (Natalia Stancu — „*Scinteia*”, 26 martie 1980).

„*Scrierea lui Guga propune și o nouă formulă pe care aș numi-o dramă sintetică, ea concentrând evocări și premoniții, destine individuale și de grup, dezbateri filozofice și acțiuni dinamice, sarcasm, lirism, tragicism într-o convenție polivalentă, cu intensă pulsație imagistică.*” (Valentin Silvestru — „*Era socialistă*”, nr. 8, 20 aprilie 1981).

„*Evul mediu întâmplător e un text care universalizează idei românești*”. (Ștefan Oprea — „*Cronica*”, 9 mai 1980).

Alte opinii: Miruna Ionescu — „Scinteia tineretului”, 6 martie 1980; Radu Popescu — „România liberă”, 11 martie 1980; Margareta Bărbuță — „Informația Bucureștiului”, 12 martie 1980; Valentin Silvestru — „România literară”, 13 martie 1980; Ileana Lucaciu — „Săptămîna”, 14 martie 1980; Ileana Berloga, Adrian Dohotaru, Constantin Măciucă, Petru Pinzaru — „Flacăra”, 20 martie 1980; Gálfalvi Zsolt — „Előre”, 23 martie 1980; Virgil Munteanu — „Teatrul” 3/1980; Hajdu Győző — „Vörös Zászló” (Steagul roșu), 5 aprilie 1980; Constantin Măciucă — „Era socialistă”, 7, 5 aprilie 1980; Teodor Mazilu, — „Scinteia”, 9 aprilie 1980; Miruna Ionescu — „Scinteia tineretului”, 12 aprilie 1980; Ludwig Grünberg, Hajdu Győző, Valeriu Râpeanu — „Contemporanul”, 11 aprilie 1980; Romulus Diaconescu — „Rămuri”, 15 aprilie 1980; Cristina Dumitrescu — „Presa noastră”, nr. 4 1980; Dinu Săraru — „Teatrul”, 4/1980; Theodor Mănescu — „Teatrul”, 4/1980; Valentin Dumitrescu — „Luceafărul”, 1

mai 1980 ; Doru Mielcescu — „Tribuna României”, 1 mai 1980 ; Ion Calion — „Vatra”, 20 mai 1980 ; Antoaneta C. Iordache — „Orizont”, 12 iunie 1980 ; Doina Modola — „România literară”, 12 iunie 1980 ; Marian Popescu — „România literară”, 23 iunie 1980 ; Ileana Berlogea — „Contemporanul”, 21 octombrie 1980 ; Mircea Ghițulescu — „Orizont”, 28 octombrie 1983.

1983, 4 februarie — **AMURGUL BURGHEZ**, tragicomedie

Teatrul Național din Tirgu Mureș — secția maghiară. Regia : Dan Alecsandrescu. Scenografia : Emilia Jivanov. Mușica : Sárosy Endre. Cu : Tarr László, Farkas Ibolya, Lohinszky Loránd, Kárp György, Boér Ferenc, Szilágyi Enikő, Székely Anna, Keresztes Sándor, Meister Éva, Tóth Tamás, Tatál Sándor, Györfly András.

Spectacol distins cu marele premiu al Festivalului Dramaturgiei Actuale — Timișoara, ediția 1983 și cu premiul A.T.M. pentru „cel mai bun spectacol al anului 1983”.

Piesa s-a mai jucat la Teatrul Mic din București (premierea la 21 iunie 1986), în regia lui Dan Plița, decorurile lui Nicolae Ularu și costumele Mariei Miu, cu Ștefan Iordache, Carmen Galin, Dinu Manolache, Leopoldina Bălănuță, Rodica Negrea, Gheorghe Visu, Florin Călinescu, Vasile Pupeza, Liana Ceterchi, Eugen Cristian Motiuc și alții.

Spectacol distins cu premiul A.T.M. pentru „cel mai bun spectacol al anului 1986”.

„Totul se petrece pe terenul abstract dar foarte transparent-simbolic al unui «maldan» echivalent cu ceea ce se înțelege prin theatrum mundi, un maldan al lumii, mizer, pestriț, subtil și ridicol, grotesc și derizoriu. Este o imagine comprimată a lumii pe care autorul o comentează ca atare în indicațiile scenice. (...) Este lumea a maldan al umanității, în care imperfecțiunile firtii și elegia condiției umane sînt proiectate pe fundalul unui cînism social-politic la scară planetară. Filip, prototipul Omului în piesa lui Romulus Guga («omul fără calități», omul anonim, omul generic), va fi umilit și torturat, înșelat și batjocorit, ucis, înviat, sanctificat pentru reclamă umanistă și, în fine, exterminat. Cel ce moare în finalul piesei lui Romulus Guga nu este un oarecare Filip, ci Omul, conceptul de Om, nimic alt sub diferite prețuri pe toate treptele istoriei și deopotrivă în contemporaneitate. Amurgul burghez nu vorbește despre amurgul zeilor, ci despre acela al omului. (...) Piesa lui Romulus Guga

este o meditație sceptică asupra crizei de umanism manifestată prin disprețul omului față de om, prin lipsa de valoare a ființei umane redusă adesea la valoarea propriei greutate fizice. (...) Piesa pare în cele din urmă o glumă sinistrală în descendența teatrului derizoriu, ce ascunde imaginea crepusculară a unei umanități nefertice, ultragrată, dar vinovată față de propria ei identitate.” (Mircea Ghițulescu — *Steaua*, 3/1983).

„Scriitorul român își spune astfel cuvîntul într-o problemă universală cardinală : ce fel de societate lăsăm generațiilor viitoare. El scrie cu pană fierbinte un pamflet politic — despre ceea ce duce la «umilirea ca modă», «cruzime și nedreptate», exploatarea nebuliei mistice, traficul de oameni și idei, — folosind o cerneală corosivă și fiorituri de un umor mușcător ; scrie, de asemenea, drama omului care plătește cu viața supunerea în fața arbitrarului violent al forțelor gregare și a desocializării forțate. Această tragicomedie de o vesellă gravă și de o îngîndurare patetică are un caracter profetic : burghezia și-a isprăvit rolul istoric, agonizează în casa noastră planetară, dar pestilent și răspîndind molime, dorind și făcînd tot ce poate ca universul să se destrame o dată cu ea”, (Valentin Silvestru — „România literară”, 24 februarie 1983).

„Amurgul burghez este conținut în înseși structurile aberante ale unei lumi concentraționare, dar este hotărît de solara regenerare și afirmare a umanului — iată semnificația centrală, condensînd o experiență ce acoperă întreaga istorie a umanității, a acestei piese ce se numără printre reperele de seamă ale dramaturgiei noastre contemporane”. (Constantin Măciucă — „O parabolă a resurecției umanului”, în *Cartelul-program al spectacolului de la Teatrul Mic*, 1986).

Alte opinii : Metz Katalin — „Vörös Zászló”, 13 februarie 1983 ; Krizsán Zoltán — „Igazság”, 16 februarie 1983 ; Hajdu Győző — „Előre”, 18 februarie 1983 ; Chezei Ion — „Steaua Roșie” (Tg. Mureș), 19 februarie 1983 ; Lázár László — „Ifjúmunkás”, 27 februarie 1983 ; Dinu Săraru — „România literară”, 3 martie 1983 ; Patrel Berceanu — „Ramuri”, 3/15 martie 1983 ; Margareta Bărbuță — „Contemporanul”, 18 martie 1983 ; Florica Ichim — „România liberă”, 23 martie 1983 ; Ion Corcora — „Tribuna”, 24 martie 1983 ; Radu

(continuare la p. 82)

leagă exact de îndepărtarea — trecătoare — de ideea adoptată. Este vorba despre unele îngroșări, despre anumite insistențe pe un gest, pe detalii de mișcare, de fizionomie, insistențe ce nu subliniază valoarea expresivă, ci, mai curînd, sună pleonastic. Ne gîndim, de exemplu, la forța de sugerare pe care o dobîndește preocuparea abia schițată, parcă involuntară a unuia dintre martori, de a nu-și prăfui costumul elegant în care e îmbrăcat (care costum și-a avut „partea lui de vină” în desfășurarea evenimentelor) și, prin contrast, efectul supărător (concretizat în distragerea atenției spectatorului de la esențial) pe care îl produce ticul altui personaj (aranjarea stăruitoare a curelei de la pantaloni), tic plauzibil, de altfel, dar excesiv repetat (și concretizat). Toate aceste rezerve (și, desigur, exemple se mai pot da) țin, însă, de capitolul detalii. Detalii ce merită a fi revizuite tocmai pentru că tonul general este cu mult deasupra.

O misiune deloc ușoară a revenit, în spectacol, și interpreților celor doi anchetatori. Deloc ușoară, pentru că era necesară conturarea unei individualități, a unei conflictualități proprii fiecăruia din-

tre personaje, fără a se umbra problema principală a piesei, nedeplasînd, nici un moment, centrul ei de interes. Confruntării dintre anchetatori și martori i se alătură o confruntare — de alt tip, dar poate și mai gravă — între cei doi reprezentanți ai legii, între principiile lor, reflectînd deosebirea de vîrstă (biologică, dar mai cu seamă profesională). Acest al doilea plan conflictual este **revelat cu claritate** — dar și cu necesara surdina, pentru a evita producerea unor distorsionări — de Dan Dobre (precis în nuanțe, în figurarea semnificațiilor, investigînd personajul în adîncime, cu înțelegere, dar fără indulgență) și de George Tudor (autor al unui portret cald, sincer, înzestrat cu forță de comunicare; un reproș se cere formulat, totuși, referitor la tentația „dramatizărilor” exprimate prin rictus).

Al șaptelea martor, singurul care a reacționat omeneste în fața violenței, dar singurul care se consideră vinovat de a nu fi reușit să împiedice crima, este conturat cu linii exacte (doar puțin prea insistente), cu emoție (doar uneori prea „învolturată”) de Melania Niculescu.

Cristina DUMITRESCU

(Continuare de la p. 65)

Bădilă — „Contemporanul”, 25 martie 1983; Liana Cojocaru — „Luceafărul”, 28 martie 1983; Szöcs István — „Utunk”, 25 martie 1983; Miruna Ionescu — „Suplimentul literar-artistic al Școlii tineretului”, 27 martie 1983; Marian Popescu — „România literară”, 31 martie 1983; Tania Radu — „Flacăra”, 1 aprilie 1983; Victor Petre — „Vatra”, 4/1983; Ion Cocora — „Tribuna”, 14 aprilie 1983 și 21 aprilie 1983; Victor Parhon — „Vatra”, 4/1983; Ileana Berlogea — „Contemporanul”, 17 iunie 1983; Marian Popescu — „România literară”, 23 iunie 1983; Dumitru Chirilă — „Familia”, iunie 1983; Ileana Berlogea — „Contemporanul”, 21 octombrie 1983; Valentin Silvestru — „România literară”, 25 septembrie 1986; Dinu Kivu — „Contemporanul”, 26 septembrie 1986; Margareta Bărbuță — „Informația Bucureștilui”, 4 octombrie 1986; Ileana Lucaciu — „Săptămîna”, 10 octombrie 1986; Miruna Ionescu — „Suplimentul literar-artistic al Școlii tineretului”, 11 octombrie 1986; Aurelia Boriga — „Școala tineretului”, 12 noiembrie 1986; Nicoleta Gherghel — „Luceafărul”, 22 noiembrie și 6 decembrie 1986; Adrian Popescu și Liana Cojocaru — „Viața studentescă”, 26 noiembrie 1986; Ion Calion — „Vatra”, 11/1986.

(Continuare de la p. 79)

la condiția cea mai mizeră și insignifiantă (sugerată prin vestimentația sumar-deplorabilă, amintind de cămășoala soioasă a tînărului Decebal de la începutul comediei), trece la „munca de jos”, ca dădăcă a nepotului. O prea mare libertate acordată inițiativei interpreților sau o insuficientă gîndire asupra unității spectacolului permite unele tendințe divergente în jocul actorilor (în genere, inspirat și alert); în vreme ce Cristina Pardanschi (Miza) caută valențele dramatice ale rolului, Vasile Vasiliu (Spirache) e ispitit de cele bufe, Smara Marcu (Dacia) face un bun rol conform tradiției, Constantin Săsăreanu (avocatul Nercea) evoluează, în final, spre carnavalesc, Vlad Rădescu își caricaturizează personajul (Stamatescu), iar Dan Glasu (Traian), Livia Doljan (Chiriachița), Marinela Popescu (Gena) și Eduard Marinescu (Decebal) nuanțează moderat linia tradițională a personajelor lor. Din fericire, micile divergențe nu compromit ideea regizorală, care se afirmă biruitoare în finalul parabolic.

Spectacolul se constituie într-un act de atestare a profesionalității unui nou regizor, Tudor Chirilă, confirmînd, pe de altă parte, încă o dată, valoarea trupel de actori tirgumureșeni.